

Pakkomuuttojen on loputtava. Nyt.

3.7.2018

Helsingin Sanomat uutisoi 3. heinäkuuta Karjalohjalla sijaitsevasta Pipolakodista ja sen asukkaista: ”Kymmeniä vuosia Pipolakodissa asuneet kehitysvammaiset ovat menettämässä kotinsa kuukauden varoitusajalla”. Pipolakodin tilanteessa tiivistyy moni asia, jossa kehitysvammaiset ihmiset ovat Suomessa oikeudettomia, osattomia ja edelleen selvästi huonommassa asemassa kuin muut.

Asumisolojen ja asuntomitoituksen viranomaisvalvonta on elintärkeää, muutoin kehitysvammaisten ihmisten tilanne olisi vielä huonompi kuin se nyt on. Tämän päivän asuminormien täyttymisen valvonta on edellytys, kun suunnitellaan uutta asuinrakennusta. Luparatkaisut kohdistuvat kuitenkin myös tilanteisiin, joissa vain asumispalveluiden tuottaja vaihtuu, mutta mikään muu ei asumisolosuhteissa muutu. Ratkaisuissa tulisikin huomioida asukkaiden tarpeet kokonaisvaltaisesti. Muuten voi käydä näin, että uusi toimija ei saa lupaa toimipaikkaan, jossa on samoja palveluita saanut tuottaa vuosia tai vuosikymmeniä. Ja kuka on kärsijänä? Kaikkein heikoin eli kehitysvammaisen asukas tietysti.

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko on keväällä vastannut eduskunnan kyselytunnilla kysymykseen kehitysvammaisten asuminormien tulkinnasta. Ministeri totesi, että aluehallintovirastolla on mahdollisuus käyttää tarveharkintaa lain rajoissa. Vammaisten asumispalvelujen lupa- ja valvontatoimintaa varten ei ole yleisesti sitovia kategorisia laatuksiteereitä tai -suosituksia, vaan aluehallintoviraston on tehtävä kokonaisarvio palvelun laadukkuudesta. Tapauskohtainen, asiakkaiden tarpeet huomioon ottava harkinta on siten mahdollista ja suotavaa. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa Valviraa, joka ohjaa aluehallintovirastoja. Painaako ministerin sana ollenkaan?

Taustalla on vuosikymmenten kehityskulku, jolloin aiemmin kehitysvammaiset ihmiset siirrettiin asumaan kauas muista ihmisistä erillisiin suuriin kehitysvammayksiköihin. Nykyään sen sijaan pyritään mahdollistamaan oikeus valita oma asuinpaikka.

Tapauksen taustalla vaikuttaa myös valtion toimilla luotu kilpailuympäristön muutos, jossa kehitysvammaiset sosiaalipalveluiden asiakkaat ovat osattomia omaa kotiaan ja omaa palveluaan koskevilla ratkaisuilla, kun kunnat ja palveluntuottajat sopivat asioista asiakkaan pään yli. Ovatko kunnat tässä tapauksessa tehneet riittävästi kuntalaistensa eteen? Onko kysytty, onko selvitetty, onko kiirehditty ratkaisun löytymistä? Eduskuntakin voi vaikuttaa taustatekijöihin omilla keinoillaan: vammaisjärjestöjen ihmisoikeuksia korostava Ei myytävänä! -kansalaisaloite on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

YK:n vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksia koskeva sopimus, joka on ollut Suomessa voimassa kaksi vuotta, antaa jokaiselle vammaiselle henkilölle oikeuden valita asuinpaikkansa. Pakkomuutot ovat kiistatta vastoin ihmisoikeuksia ja yhteiskuntamme arvoja. Kehitysvammaisten ihmisten oikeuksia on vihdoinkin alettava kunnioittaa myös oikeasti!

Tämä vaikea ja asukkaiden kannalta hirveä pakkomuuttotilanne on syntynyt monen tekijän ja toimijan yhteistyön tai yhteistyön puutteen summana. Monella toimijalla olisi ollut mahdollisuus toimia paremmin. Ongelmien juurisyy vaikuttaa olevan se, että asukkaita ja heidän läheisiään ei ole riittävästi kuultu asukkaiden omaa kotia koskien. Näin on aivan liian usein. Vieläkin kehitysvammaisten ihmisten omat näkemykset ohitetaan milloin milläkin perusteella, milloin kenenkin toimesta.

Nyt kun ollaan tilanteessa, jossa aikaa on vähän ja akuutti ratkaisu on kiinni viranomaisluvasta, on valtion viranomaisen ratkaistava tilanne nopeasti. Tarvitaan suoraselkäinen päätös, joka perustuu asukkaiden mielipiteisiin ja jota tehtäessä kuullaan tarvittaessa myös asukkaiden läheisiä. Kesälomakausi, kaavamaiset laintulkinnat tai kannattavuuspohdinnat eivät saa estää ratkaisun löytymistä näin tärkeässä asiassa.

Risto Burman

toiminnanjohtaja

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry